

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2023.32.16>

Mirosław ŁAPOT

<https://orcid.org/0000-0002-1773-8410>

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

e-mail: m.lapot@ujd.edu.pl

O teorii i praktyce kształtowania przestrzeni edukacyjnej we współczesnej Ukrainie i na świecie. Sprawozdanie z konferencji w Uniwersytecie im. Iwana Franki we Lwowie (27 X 2023 r.)

27 października 2023 roku odbyła się trzecia edycja cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Teoretyczne i Praktyczne Aspekty Kształtowania Przestrzeni Oświatowej. Wymiar Światowy i Ojczyźniany”, organizowanej przez Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki we Lwowie we współudziale z uczelniami w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii oraz w Polsce (Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Rzeszowski oraz Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie). Patronat nad konferencją objęło Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy. Ze względu na sytuację na Ukrainie przyjęto formułę mieszaną wystąpień stacjonarnych oraz na odległość z wykorzystaniem narzędzia wideokonferencyjnego.

W konferencji wzięło udział ponad 130 naukowców z Ukrainy (reprezentujących uczelnie ze Lwowa, Kijowa, Odessy, Charkowa, Połtawy, Drohobycza, Tarnopola, Ługańska, Chmielnickiego, Humania, Winnicy, Chersonia), Polski (Uniwersytetów Rzeszowskiego, Wrocławskiego, Zielonogórskiego, Jana Długosza w Częstochowie, Politechniki Częstochowskiej, Wyższej Szkoły im. Pawła Włodkowica w Płocku, Filii Poznańskiej Wyższej Szkoły Bankowej w Szczecinie, Państwowej Akademii Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie), Czech (Centrum Studiów nad Szkolnictwem Wyższym w Republice Czeskiej w Pradze) i Wielkiej Brytanii (Loughborough University). Z uwagi na dużą liczbę referatów, w niniejszym sprawozdaniu omówione zostaną przede wszystkim

wystąpienia w obradach plenarnych, obrady sekcyjne będą scharakteryzowane ogólnie z uwzględnieniem prelegentów spoza Ukrainy.

W oficjalnym powitaniu uczestników i gości konferencji oraz podczas jej otwarcia głos zabrali prorektor Uniwersytetu Lwowskiego Andrij Hukalyuk, dziekan Wydziału Pedagogicznego Dmytro Hertsiuk, kierownik Katedry Pedagogiki Ogólnej Olena Kvas oraz kierownik Katedry Sociologii Rodziny i Spraw Socjalnych Uniwersytetu Rzeszowskiego Beata Szluz.

Następnie rozpoczęła się część naukowa konferencji. Obrady plenarne otworzyła Liliia Hrynevycz (prorektor Uniwersytetu Kijowskiego im. Borysa Hrinchenka) referatem na temat realizacji reformy „Nowa szkoła ukraińska” na poziomie uniwersytetów w warunkach rosyjskiej agresji militarnej na Ukrainę. Następnie głos zabrała Oksana Zabolotna (Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Pawła Tyczyny w Humaniu), przybliżając rolę organizacji pozarządowych w formowaniu przestrzeni oświatowej.

Z kolei Oksana Bodnar (Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny w Tarnopolu) w referacie zatytułowanym *Nawigacja w nieznanym – decyzje zarządcze w warunkach niepewności kryzysu i wyzwań cywilizacyjnych* przedstawiła problemy zarządzania oświatą w kontekście wielkich kryzysów ostatnich lat, czyli pandemii i wojny w Ukrainie.

Tetiana Miier (Uniwersytet Kijowski imienia Borysa Hrinchenki) mówiła na temat rozwoju narzędzi dydaktycznych w warunkach globalizacji. Zagadnień dydaktycznych dotyczyło również wystąpienie Maryny Hrynovej i Oleny Zhdanovej-Niedilko (obie Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. W.H. Korolenki w Połtawie). Z kolei Nelia Kuznetsova (Uniwersytet w Odessie) omówiła zagadnienia aksjologicznego wymiaru kształcenia uniwersyteckiego.

Tematyka jej referatu korespondowała z wystąpieniem kolejnego prelegenta – Pawła Zielińskiego (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie). W opracowaniu zatytułowanym *Kształtowanie przestrzeni edukacyjnej w świetle pedagogiki humanistycznej Eduarda Sprangera* nawiązał on do swojego wystąpienia w poprzedniej edycji konferencji (gdy również mówił o pedagogice humanistycznej), tym razem jednak przedstawił dorobek niemieckiego pedagoga, filozofa i psychologa, podkreślając jego aktualność między innymi w kontekście obecnych wydarzeń w Ukrainie.

Z kolei Tetiana Ravchyna oraz Hanna Shemeliuk (obie Politechnika Lwowska) poświęciły swoje wystąpienie przybliżeniu słuchaczom realiów rozwoju szkolnictwa średniego w Ukrainie. *Rozwój mobilności pedagogicznej nauczyciela akademickiego we współczesnej przestrzeni oświatowej placówek szkolnictwa wyższego* to tytuł wystąpienia Oleksandra Ivlieva (Politechnika Lwowska). Natomiast Inna Otamas oraz Mykola Kyrychenko (oboje Uniwersytet Zarządzania Oświatą w Kijowie) przybliżyli problematykę nabywania i rozwoju umiejętności myślenia krytycznego z wykorzystaniem technologii informacyjno-cyfrowej.

Kolejne wystąpienie dotyczyło historii oświaty. Na temat systemu nadzoru szkolnego i działalności inspektorów szkolnych w dobie autonomii galicyjskiej (1867–1918) mówił Mirosław Łapot (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie).

Ostatnie dwa referaty obrad plenarnych dotyczyły realizowanych współcześnie projektów edukacyjnych. Otóż Marta Prots mówiła o osiągnięciach laboratorium „Nowa szkoła ukraińska” w zakresie przygotowania zawodowego przyszłego nauczyciela szkoły podstawowej, natomiast Oleksii Karamanov (oboje Państwowy Uniwersytet Iwana Franki we Lwowie) przedstawił wyniki realizacji projektu na temat dostępności środowiska oświatowego.

Sesja popołudniowa konferencji była zorganizowana w pięciu sekcjach tematycznych. Sekcją pierwszą poświęcono teoretycznym aspektom i współczesnym strategiom kształtowania przestrzeni oświatowej w kontekście procesów globalizacji i internacjonalizacji. Przedstawiono w niej 21 referatów. Wśród uczestników byli między innymi Marcin Zawada (Politechnika Częstochowska), który przygotował referat o organizowaniu przestrzeni edukacyjnej na wydziale zarządzania swojej macierzystej uczelni, Beata Szluz (Uniwersytet Rzeszowski) – zajmująca się problematyką kształcenia zawodowego pracowników socjalnych w kontekście procesu deinstytucjonalizacji, oraz Jan Beseda (Centrum Studiów nad Szkolnictwem Wyższym w Republice Czeskiej) z anglojęzycznym referatem *International education within the context of global development: essence, forms of implementation, quality standards*.

W sekcji drugiej zaplanowano 40 referatów dotyczących organizacji przestrzeni oświatowej w warunkach wojny – rekomendacji do efektywnego wykorzystania w praktyce. Wśród uczestników obrad byli między innymi Andrzej Kokieli (dziekan Wydziału Ekonomicznego w Filii Poznańskiej Wyższej Szkoły Bankowej w Szczecinie) – z referatem o współpracy z emigrantami przymusowymi w szkolnictwie wyższym na terenie RP, Lidia Kataryńczuk-Mania (Uniwersytet Zielonogórski) i Małgorzata Przybysz-Zaremba (Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie) z wystąpieniem na temat muzykoterapii, oraz Anastazie Toros, (Loughborough University – Wielka Brytania) z prelekcją w języku angielskim zatytułowaną *The use of Applied Theatre methodology when working with trauma in educational processes*.

W sekcji trzeciej zgromadzono prelegentów zajmujących się aktualnymi zagadnieniami prawnego funkcjonowania placówek oświatowych w warunkach wojennych, w tym monitoringu i ekspertyzy jakości oświaty (w Ukrainie i na świecie). W jej ramach ujęto 21 wystąpień (w tym Małgorzaty Kamińskiej z Wyższej Szkoły imienia Pawła Włodkowica w Płocku, która podjęła temat sposobów kontroli jakości kształcenia uniwersyteckiego).

Sekcja czwarta, zatytułowana „Integrowanie oświaty formalnej i nieformalnej w kontekście warunków współczesnej przestrzeni oświatowej”, objęła 21 wystąpień, natomiast w ramach ostatniej sekcji, piątej, pod tytułem „Technolo-

gia informacyjno-komunikacyjna i zasoby elektroniczne nauczania w placówkach oświatowych” – zaplanowano 18 referatów.

Jak już wspomniano na wstępie, w konferencji zapowiedzieli udział ponad 130 naukowców, zmieszczenie ich pełnych wystąpień w ramach jednego dnia konferencji okazało się niemożliwe, dlatego też część uczestników ograniczyła się do przedstawienia krótkiego komunikatu z badań, a pełna wersja ich tekstów zostanie opublikowana – jak zapowiedzieli organizatorzy konferencji – w tomie pokonferencyjnym.

Konferencja miała wyjątkowy charakter ze względu na ekstremalne, bo wojenne, warunki panujące obecnie w Ukrainie. Należy docenić wysiłki ukraińskich organizatorów i uczestników, którzy nadal próbują prowadzić aktywne życie naukowe, kontynuują swoje badania, prezentują ich wyniki w szerszym gronie i utrzymują stały kontakt z naukowcami z zagranicy. Tematyka wystąpień uświadomiła zagranicznym uczestnikom, przed jakimi wyzwaniem staje system edukacji oraz pojedynczy nauczyciele w Ukrainie, starając się w realiach wojennych realizować swoje obowiązki. Warunki te są dramatyczne, a podejmowane wysiłki w celu kontynuacji mimo wszystko lub przywrócenia funkcjonowania oświaty (stacjonarnie lub zdalnie) nabierają nowego znaczenia – uświadamiają doniosłość aktu edukacyjnego wobec wojennego (rosyjskiego) koszmaru. Edukacja staje się synonimem kultury i cywilizacji, społecznym dobrem niematerialnym, którego nie można zniszczyć zbombardowaniem budynku szkoły, teatru czy muzeum, namiastką normalności i nadzieją na lepszą przyszłość.

Organizatorzy i uczestnicy konferencji wyrazili nadzieję, że kolejna, czwarta już edycja cyklu konferencyjnego odbędzie się w niepodległej i zwycięskiej Ukrainie, a formuła uczestnictwa na odległość pozostanie tylko wyborem, nie zaś koniecznością dla wielu uczestników z Ukrainy i naukowców zagranicznych, którzy w tym roku nie przyjechali do Lwowa ze względów bezpieczeństwa.